

Västerås Konstnärsförening 60 år 1959 - 2019

Året var 1958 och Västerås Konstförening hade anordnat en Julsalong. En jury gör alltid subjektiva val, denna jury kom att refusera fyra konstnärers inlämnade verk, och detta kom att bli den tändande gnistan, det embryo som senare bildade Västerås Konstnärsförening. De refuserade öppnade nämligen en egen liten julsalong, vilket kom att vitalisera konstdebatten avsevärt i staden.

1959 bildades som en följd härav en konstnärsklubb Optimisterna, vilken 1960 fick namnet Västerås Konstnärsförening. I denna förening samlades de då verksamma konstnärerna, för att tillsammans driva konstnärsfrågorna. Framförallt prioriterades frågan om en lokal, där utställningsverksamhet kunde bedrivas.

Till Konstnärsföreningens 50-årsjubileum nedtecknade konstnären Kenth Möller en återblick, som utförligt behandlar föreningens tidiga intressanta historia. Denna skrift finns tillgänglig för alla på föreningens hemsida <http://www.konstnarsforeningen.com/historik.html>, varför vi inte återupprepar skriftens innehåll här.

Det kan dock vara intressant att påminna om några av de tillfälliga eller permanenta lokaler som föreningen under årens lopp huserat och visat konstutställningar i: Malmabergsskolan, Konstnärshuset Djäknegatan 6A, Sparbankshallen Vasagatan, Kasinohuset Stora Torget 5, f d Uplandsbanken Stora Torget 7, f d Gallerie Belle på Slottsgatan 7, och för närvarande Västerås Konsthall på Slottsgatan 17.

Att föreningen genom åren flyttat verksamheten, eller tvingats flytta, har berott på många olika faktorer, som bristande standard, att fastighetsägaren behövt lokalen för egen del, brand, ekonomi, etc. Fokus för konstnärerna har under alla åren varit att i en lämplig lokal kunna visa konstpubliken varierande och intressanta konstutställningar, av både lokala och utifrån kommande konstnärer.

För att kunna åstadkomma detta har naturligt nog mängder av externa och interna möten hållits under dessa decennier. Det sägs ibland att konstnärer är individualister, och inte kan samarbeta. Men utan avancerade samarbeten, både internt och externt, så hade Västerås Konstnärsförening inte funnits idag. Många svåra frågor har under årens lopp, i demokratisk anda behandlats, och tagits beslut om, av föreningens medlemmar och av deras allierade.

Åke V Larsson var föreningens starke ordförande under dess två första två decennier. När jag i början av 1980-talet blev medlem i föreningen, kände dess styrelse, "det gamla gardet", ett behov av att yngre krafter tog vid. Jag vände mig kraftigt emot förslaget att bli ordförande, men Åke V mötte mina argument med en svidande klarsyn, för att inte säga att han läxade upp mig en del. Och jag fick till slut medge att han hade rätt: Av namnet förening framgår att det finns något som förenar, och alla medlemmar måste ta ett ansvar för att föreningens mål ska kunna förverkligas.

Under några år blev jag ordförande och tillika gallerivärd för Västerås Konstnärsförening. Min blygsamma insats, i likhet med efterkommande ordföranden, blev att administrera vägen framåt, i enlighet med de goda intentioner som föreningen ditintills formulerat och drivit.

Under dessa år inträffade dock en av de större kriserna i de lokala konstnärernas försök att organisera sig. Föreningen hade sagts upp av fastighetsägaren, eftersom gallerilokalen vid Stadshotellet Stora Torget 7 skulle användas för eget ändamål. Västerås stad ansåg nu att det var ett gyllene tillfälle att slå samman Västerås Konstnärsförening med stadens andra konstnärsförening, Bild och Form. Ur stadens synvinkel skulle detta vara ett ekonomiskt alternativ, i all synnerhet som

ambitionen, på många konstnärers begäran, var att skapa en Kollektivverkstad. Och pengarna skulle inte räcka till tre olika föreningsbidrag för konstnärerna, menade Kulturnämnden och -förvaltningen i Västerås.

En svår tid följde. Konstnär ställdes mot konstnär. I föreningen Bild och Form var det generellt fler som arbetade med konsthantverk, och de hade ett större behov av en kollektivverkstad. I Västerås Konstnärsförening var det generellt sett fler målände konstnärer, och de hade ett större behov av att medel satsades på galleriverksamhet. Från Konstnärsföreningen blev slutbudet: gärna bara en galleriförening, men vi vill i så fall driva två gallerier. Fast det budet ville inte staden godkänna.

Delegationer mellan konstnärsföreningarna bildades, samtal hölls med stadens representanter, debatter skrevs i lokalpressen. Sett i backspeglarna måste konstateras att bägge konstnärsföreningarna skötte konflikten väl, och i enlighet med sina stadgar. Man samtalade och förhandlade, man skrev enkäter och man röstade. Det var en seger för föreningsdemokratin. Majoritetens åsikt skulle gälla.

I slutändan på en flerårig process bildades Kollektivverkstadsföreningen KKV Västerås, och Bild och Form:s medlemmar anslöts kollektivt till Västerås Konstnärsförening. De bägge galleriföreningarna kom att tillsammans fortsätta bedriva verksamhet i f d Galerie Belle:s lokaler, vilket för konstnärerna var en attraktiv lösning på lokalfrågan. Men antalet producerade konstutställningar halverades, med endast ett konstnärsstyrt galleri i verksamhet.

Sedan det förra jubileet 2009 har mycket hänt i Västerås Konstnärsförening. Gallerilokalen höll inte måttet, då hårdare krav på handikappanpassning måste tillgodoses. Föreningen fick dock tillgång till den nuvarande lokalen på Slottsgatan 17, där fördelen är en rampförsedd entré mot gatan samt skyltfönster. Flytten skedde år 2011. Den nya lokalen rustades upp med hjälp av medlemmarnas ideella krafter, och den fungerar bra för sitt ändamål.

Den ursprungliga konstnärgruppen inom Västerås Konstnärsförening från 1969 uppvisade en mycket hög anslutning till Konstnärernas Riksorganisation KRO. Ännu idag är ca hälften av medlemmarna anslutna till KRO. Det betyder att medvetenheten om konstnärsrollens socioekonomiska och andra fackliga förhållanden har varit och är hög i föreningen,

Sverige är ett välfärdsland. Under de 60 år som föreningen haft verksamhet, har villkoren för yrkeskonstnärerna dock - i skarp kontrast till övriga yrkeskategorier i samhället - endast förbättrats marginellt. De konstnärer som, ofta efter långa utbildningar, väljer att arbeta heltid inom yrket, kommer i de allra flesta fall att tvingas leva under ytterst knappa ekonomiska förhållanden. I många fall till ett liv vid sidan av välfärdsstaten. Medianinkomsten för yrkeskonstnärer beräknades för några år sedan till 13000 kr/månad. Och då ingick brödjobben i den summan. Många yrkeskonstnärer ligger betydligt under den nivån. Detta är inte acceptabelt i ett välfärdsland.

När stat, kommun, landsting och regioner ska fördela kulturpengar, så tillsätts utredningar som ska titta på hur medlen ska fördelas. Administrationen olika led ska naturligtvis avlönas, och det som slutligen silar ner av kulturpengarna till den enskilde yrkeskonstnären blir till syvene och sist småsmulor, om ens något. Och de stora statliga stipendierna och stödmedlen tillfaller av någon anledning oftast ut i storstadsområdena, där de statliga kultutinstitutionerna är belägna.

Västerås Konstnärsförenings största hot på sikt, är att de unga Västeråsbördiga yrkeskonstnärerna hellre stannar kvar i storstäderna efter avslutade utbildningar, eftersom de förstår att det blir svårt att utifrån rådande förhållanden återvända och försörja sig som yrkeskonstnärer i Västerås. Enda boten mot detta, är förstås att skapa fler arbetstillfällen och uppdrag och möjligheter åt de lokalt verksamma yrkeskonstnärerna i staden/länet.

Ett annat hot är att de kommunala anslagen till föreningens verksamhet har varit, och är, i underkant för att en stabil utställningsverksamhet ska kunna etableras. Samtidskonsten är framtidens Kulturarv. Och Kulturarvet är folkets egendom. Kulturarv är inte en kommersiell vara, som ska styras av kortsiktiga ekonomiska marknadskrafter. Många konstutställningar är inte ens säljbara, utan deras målsättning är istället att förmedla livskvalitet och sinnesro till sina besökare. En stads karaktär och själ utgörs inte av det antal bostäder eller innevånare som staden kan uppvisa, utan av de rika upplevelser och de livgivande kulturella intryck som dess medborgare kan få tillgång till inom sitt närområde. Därför måste konsten och kulturen utgöra en nödvändig infrastruktur i all stadsplanering värd namnet.

Väl medveten om de problemställningar yrkeskonstnärerna omges av, har Västerås Konstnärsförening intensifierat en samverkan internt inom den lokala och regionala konstscenen, och externt med kommun och landsting/region. Sedan ett par år tillbaka finns ett "Nätverk för Konstaktörer" som håller återkommande möten. Ingående parter är Konstfrämjandet Västmanland, KRO Västmanland, KKV Västerås, Västerås Konstförening, Västerås Konstskola, med flera konstaktörer och -arrangörer. Gruppen är dynamisk och fler konstaktörer kan tillkomma. Gruppen har även ett AU.

Nätverket för Konstaktörer är just ett nätverk, där varje förening/organisation är självständig. Det nya är att vi kan samlas och identifiera de mest akuta konst- och konstnärsfrågorna, och sedan lägga fram dessa för samråd med berörda politiker och tjänstemän inom kommun och region. Och för dessa externa parter är det naturligtvis mer intressant att samråda, då Nätverket kan uppvisa att det har den lokala/regionala konstscenen bakom sig.

Efter många och långa diskussioner inom föreningen, och med stadens Kulturnämnd, med flera parter, ändrade Konstnärsföreningen under Jubileumsåret 2019 namnet på sitt galleri, från Galleri K, till Västerås Konsthall. Ambitionen med detta är att staden och dess organiserade konstnärer ska knytas närmare varandra i den ansvarsfulla driften av utställningsverksamheten.

2013 startade Vänföreningen till Galleri K / Västerås Konsthall sin verksamhet. Vänföreningen har växt snabbt, och uppvisar under jubileumsåret ett hundratal medlemmar. Det är Vänföreningen i samverkan med Konstnärsföreningen som arrangerar utställningarna, och genom Vänföreningens insatser har det blivit möjligt att i de flesta fall utdela en utställningsersättning till utställande konstnärer, från Riksförbundet för Sveriges Konstföreningar.

Konsthallen upplåter också sin verksamhet för kurser med konstnärlig inriktning, vilka leds av föreningens medlemmar, och flera olika konstnärsgrupper kan efter godkännande ha sina möten fritt i lokalen.

Västerås Konstnärsförening, med för närvarande 43 medlemmar, är en demokratisk förening med ambitionen att visa god konst för medborgarna, och att förbättra för yrkeskonstnärernas möjligheter att positivt utveckla livskvalitet för medborgarna. Vi vill samarbeta brett med institut, organisationer och enskilda, som delar vår syn på konsten och på våra värdegrunder vad gäller jämställdhet och mångfald i samhället. Vi söker aktivt goda samarbetspartners.

I likhet med det ursprungliga embryot till Konstnärsföreningen, Konstnärsklubben Optimisterna från 1959, så arbetar Västerås Konstnärsförening i optimistisk anda vidare framåt, inför 2020-talet, i fast tro och tillförsikt på att god konst ska få sin självklara och uthålliga plats i samhällsbygget.

Gunnar Forsman, Västerås Konstnärsförening i augusti 2019